

İKİ ROMEN MASALI ÜZERİNE

Sur deux contes Roumaines

Doç. Dr. Nerin KÖSE*

[İncelememizde yer vereceğimiz masallar Romanya’da, ilkokulların I-IV. Sınıflarında okutulan “LITERATURA CLASICA ROMÂNĂ, Claseli I-IV Lecturi Literara, Vol.2” adlı ders kitaplarından alınmış olup, Romanya’nın XIX. Yy.da yaşamış en büyük hikayecisi İon Creangă’ya aittir.

İon Creangă, Romanya’nın kuzey taraflarında doğup büyüştür ve daha pekçok masal, hikaye kaleme almıştır. Daha çok didaktik tarzda hikâyeler yazan İon Creangă’nın en meşhur eseri “Çocukluk Hatıraları”dır. Çocukluğunu, ailesini, öğretmenini ve köyünü anlattığı dört bölümlük bu kitabında komik ve didaktik bir tarz, kendini hissettirmektedir.

Kendisi gibi Romanya’nın kuzey taraflarında doğup büyüyen ve ülkenin en büyük şairi Mihai Eminescu’nun da yakın dostu olan İon Creangă, tasvirlerindeki başarısı ile dikkati çekmektedir.]

Bilindiği üzere Romanya halkı Romenler’in yanısıra Macarlar’ın “Kun”, Bizanslılar’ın “Kuman” diye adlandırdıkları ve Karadeniz’in kuzeyindeki son göçebe Türk topluluğu olan Kıpçaklar’dan, XII yy.da Cengiz Han’ın ordusunu püs-kürtmesiyle Moğollardan ataları Arnavutlar’la akraba olan ve Peçenekler’in Tuna’nın kuzey kesimlerine sürdüğü Ulahlar’la ve Slavlar’dan (Gürün, ss:258-

267) meydana gelmiş olup, kozmopolit bir yapıya sahiptir. Böyle farklı soylarla birarada yaşayan ve oldukça geniş bir coğrafyada hareketli bir hayat sürmüş diğer milletlerde de olduğu gibi Romenler’in sözlü ürünlerinde hem eski kültürlerine, hem de ortak hayatlarına dair izler olması, kaçınılmazdır. Çünkü Romanya halkının ekseriyetini teşkil eden Kıpçaklar’ın temelde Türk olması ve Romenler’in eski tarihlerinde büyük rol oynaması sebebiyle eski hayatlarına dair gelenek, görenek, inanç, coğrafya, yaşayış tarzı gibi kültürel özelliklerinin sözlü ürünlerine yansıtacağı ortadadır. Ayrıca Romanya’nın uzunca bir süre Kanuni Sultan Süleyman zamanında en görkemli devrini yaşayan ve çok geniş bir coğrafyayı içine alan Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyetine de girdiği (Oktay, ss:88-100, 103-104) düşünülecek olursa Türkler’in eski yurtlarındaki kültürel etkileşimin yanında Anadolu’ya gelene kadar ve geldikten sonra edindikleri pek çok yenilik ve farklılığın, bu yansımada ki yerini alacağı, tabîdir.

Bu yüzden yukarıda söz konusu ettiğimiz “Üç Yavrulu Keçi” ile “İnsanın Aptallığı” adlarını taşıyan iki masal üzerinde yapacağımız ve önce ilki üzerinde gerçekleştireceğimiz söz konusu araştırma bu anlatmaların Anadolu’da yaygın olan benzerleri ve teşekkül şekilleri ya-

* Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

nında, Türkler'in eski ve yeni hayatlarıyla batı kültüründen etkilendiği yönlerini tesbit ve tahlil etmek şeklinde olacaktır.

— ÜÇ YAVRULU KEÇİ —

Anadolu'da "Kurt'la Üç Keçi Yavrusu", "Yedi Keçi Yavrusu", "Kurtla Keçi Yavruları" olarak bilinen bu masalı incelemeye başlamadan önce hikayeyi aynen vermek istiyorum :

Bir zamanda varmış, bir zamanda yokmuş. Bir keçi annenin üç yavrusu varmış. Büyük ve ortanca kardeşler çok yaramaz oldukları halde en küçükleri akıllı ve çalışkan imiş. Atasözüyle de belirtildiği gibi "Elin beş parmağı vardır ama, hiçbirisi diğerine benzemez."

Birgün anneleri oğlakları çağırarak onlara :

– Canım yavrularım! Ben ormana gidip yiyecek getireceğim. Siz kapıyı kilitleyin, sessizce beni bekleyin, kapıyı da kimseye açmayın. Ben geldiğimde size şöyle seslenirim :

“ Üç yavru oğlağım

Annenize kapıyı açın!

Çünkü anneniz size

Ağzında yemeye yiyecek

Memelerinde içmeye süt

Sırtında tuz,

Ellerinde çiçek getirmiştir.” Beni duyduunuz mu?

Yavrular :

– Evet anneciğim, demişler.

Anne keçi :

– Size güvenebilir miyim? Diye sorunca da :

– Sen hiç merak etme anne, demiş büyük oğlaklar. Biz büyüünce erkek olacağız; verdiğimiz söz sözdür.

– Peki, gelin sizi öpeyim! Tanrı sizi korusun, hoşçakalın!

Anneleri gittikten sonra oğlaklar

kapıyı kilitlemişler. Ama derler ya “Davarların kulakları, pencelerin de gözleri vardır”. Onların düşmanı olan bir kurt da herşeyi dinlemiş. Çünkü o, çoktandır oğlakları yemek istiyor, ancak fırsat bulamıyormuş. Bu yüzden keçinin gittiğini gören kurt kapıya gelerek “annelerinin dediğini tekrarlamış. Büyük ve ortanca oğlaklar:

- Koşun, annem geldi, açın kapıyı! Diye bağırılmışlar. Ancak en küçükleri :

- Hayır, yapmayın, demiş; bu annemin sesi değil. Onun sesi o kadar kalın değildir, ben onun sesini tanırım!

Bunlar duyan kurt hemen bir demirciye gitmiş ve dişlerini sivrileştirir, sesi daha incelsin diye Sonunda oğlakların kapısına gidip:

Üç yavru oğlağım

Annenize kapıyı açın!

Çünkü anneniz size

Ağzında yemeye yiyecek,

Memelerinde içmeye süt,

Sırtında tuz,

Ellerinde çiçek getirmiştir, demiş.

Bu sefer büyük oğlak dayanamamış ve en küçük yavrunun ısrarlarına rağmen kapıyı açmış. Kurdu gören en küçük oğlak ocağın içine saklanmış, ortanca da divanın altına.

İçeri girip önce en büyük oğlağı yiyen kurt diğerlerini aramaktan yorulduğu için divana oturmuş. Hapşırığına oturduğu divanın altından “çok yaşa amca” sesini duyunca ortancayı da tutup yemiş ve evden çıkıp gitmiş. Bunu gören en küçük oğlak ocaktan çıkarak ağabeyleri için ağlamaya başlamış ve nihayet bayılıp kalmış.

Bir süre sonra anneleri sevinç içinde evine dönmüş. Kapıda durup şarkısını söyleyince en küçük oğlak annesini karşılamış ve olanları ağlayarak anlatmış. Anne keçi bu duruma çok üzülmüş

ve kurttan intikam almak için düşünmeye başlamış. Bulduğu çareyi uygulamaya karar veren anne keçi yaptığı çeşit çeşit yemeklerin piştiği ocağın korlarını, evin yanındaki hendeğin içine doldurmuş tahta ile örttüğü bu yerin üstüne bir halı sermiş. Halının üstüne de mumları eriterek yaptığı sandelyeyi koyarak sofrayı hazırlamış ve ormanda bulduğu kurdu “çocuklarının duasını yapacağını söyleyerek” yemeğe davet etmiş.

Kurt bu daveti sevinerek kabul etmiş ve iştahla birbirinin ardına lokmaları yuvarlarken sandalye korların sıcaklığıyla erimiş ve hendeğe düşmüş. Canı yanan kurt yardım isterse de keçi ona :

– Benim de canım yanmıştı yavrularım için. İşte gör bakalım nasıl oluyor muş! Diyerek en küçük yavrusuyla birlikte bulduğu bütün taşları kurdun üstüne atmış ve cezasını vermişler.

Komşu keçiler bu işe çok sevinmişler ve anne keçiyi tebrik için evine gelmişler. Çünkü yavruları için hiçbir tehlikeye kalmamıştı.

Ben de oradaydım ve buraya, sizler için gelip bu masalı anlattım. Bir tekerlekle geldim, masalın tümünü anlattım. Bir de çileğim vardı.

Sevgili arkadaşlar, bu bir yalandı.

Metnini aynen aldığımız bu anlatı aslında bir hayvan masalıdır. Çünkü anlatıda yer alan keçi ile üç yavrusu ve kurt, kendilerine has özelliklerini yitirmiş; insan niteliği kazanmışlardır. Nitekim keçi ve yavrularının yerine “üç çocuğuna bakmaktan başka birşey düşünmeyen bu anne ile üç çocuğu”nu, kurdun yerine de “çevresine, kendi halindeki insanlara zarar vermeyi bir marifet sayan kötü kalpli bir adam”ı koyarsak, masalın vermek istediğinde bir değişiklik meydana gelmez. Bu sebeple ilk örneklerini gördüğümüz Pançatañtra ve Aisopos

masallarını hatırlatan bu özellik, bu tür masalların fıkralar gibi bir düşünceyi güçlendirmek, ibret dersi vermek, örnek getirmek v.b. gerekli hallerde anlatıldığını doğrulamakta (Boratav I, ss:204-205); masalın sonlarında “kurdun atılan taşlarla çıkmasının engellendiği, yanarak öldüğü” bölümde de bu, apaçık görülmektedir.

Masal “bir zamanda varmış, bir zamanda yokmuş” şeklinde kısa bir masal başı tekerlemesi ile başlamaktadır. Pertev Naili Boratav’ın 1963’te, Paris’te “Le Tekerleme” adıyla Fransızca olarak yayınladığı katalogda I/1a (evvel zaman içinde) ve II/2a (bir varmış bir yokmuş) da kayıtlı tekerlemelerin ilginç bir karışımı olan ancak kendi başına bir tekerleme tipini temsil etmeyen bu başlangıç formeli aşağıdaki Kırım tekerlemesine benzemektedir :

Bir zamanda bar ekân

Bir zamanda yok ekân (Boratav II, s:40)

Masalın sonunda yer alan “ben de oradaydım ve buraya...” şeklindeki masalın mutlu bittiğini ifade eden tekerleme ise Boratav’ın sözünü ettiğimiz katalogunda LXXII/72d (Ben de orada idim) de kayıtlıdır.

Bu konuda dikkatimizi çeken bir başka nokta ise sözünü ettiğimiz masal sonu tekerlemesinden sonra anlatının “Sevgili arkadaşlar, bu büyük bir yalandı” şeklinde sona ermesi olmuştur. Karagöz (And, ss:154-155) ve Ortaoyunun’nda “muhavere” (And, ss:211-222) meddah hikayelerinde ise “giriş” kısmında bu şekilde uzun, çoğunlukla sonu “rüya” ya da “yalan” diye biten ve anlatıcının kendi başından geçmiş gibi anlattığı tekerlemeleri (And, ss:73-74) bu Romen masalında da görülmesi masalıcının (ya da diğer masalıcıların) bu anlatıya bakış

açılarını, bir başka ifadeyle anlatının yaygın olduğu çevre içinde nasıl yorumlandığını ortaya koymuştur.

Bazı örneklerini Barak baba'ya izafe edilen "Risale"de (Boratav II. Ss:35-36), bazılarını Kaygusuz Abdal (Boratav II, 37-41; Güzel, ss:174-175) ve Yunus Emre'de (Boratav II, ss:41-43; Tatçı, s:372; Kabaklı, ss:134-135) de bulabileceğimiz tekerleme motiflerinden başka ilginç çeken diğer bir husus ise daha çok olağanüstü masalarda karşımıza çıkan "Üçlü Bakışım Kuralı" oldu. İlk defa Axel Olrix tarafından ortaya konan epik kanunlarından biri olan bu kurala göre masaldaki olaylar üç süreli düzen içinde geçerler ve anlatının en son halkası, en önemli olay ya da kişiyi içinde bulundurmaktadır. Masal kahramanı ya da onunla ilgili olayın ön plana geçtiği bu durum "Üç Yavrulu Keçi"de en küçük oğlağın ağabeylerinden daha akıllı olduğu, kurda yakalanmadığı ve olanları anne keçiye anlatarak, beraberce kurdu ortadan kaldırdığı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Daha çok asıl masallar grubunda söz konusu olan bu kanunun söz konusu Romen masalında çıkması ise bize iyi bir masal anlatıcısı ile karşı karşıya kaldığımızı düşündürmektedir.

Gelelim bu masalın Anadolu Varyantlarına. Pertev Naili Boratav ile Wolfram Eberhard'ın birlikte hazırladıkları "Türk Halk Masalları Tip ve Motif Kataloğu (Eberhard- Boratav)'nda 8 no.da "Kurtla Üç Keçi Yavrusu" adıyla kayıtlı olan ve iki anlatması bulunan bu masalın B formu yapı bakımından Romen masalıyla büyük bir benzerlik göstermektedir. Nitekim katalogda :

Form A

1. Bir keçi yayılmaya giderken üç yavrusunu evde bırakır. Yavrular akşamleyin kapıyı, muayyen bir sözü işi-

tince açarlar.

2. Kurt bu sözleri duyup öğrenir ve tekrar derek eve girmek ister ama, içeri alınmaz.

3. Kurt sesini değiştirir, sonra da ayaklarını boyar ve böylece içeri alınır.

4. Bütün yavruları yer.

5. Anne keçi bir çukur kazıp içinde bir ateş yakar, kurdu davet eder. Kurt da içine düşüp yanar.

Form B

4. Kurt iki yavruyu yer, üçüncü yavru saklanır.

5. Anne keçi kurdu bulup yakalar, karnını deşer, yediği yavruları dışarı çikartır. Kurt da ölür.

Dikkat edilecek olursa masalın Anadolu varyantları katalogda tek bir tip temsil ettiği halde anlatının sonu iki ayrı şekilde sona erer. Romen "Üç Yavrulu Keçi" masalı kurdun içeri girmek için denediği yolların bir değil iki aşamada olması hariç (Anadolu varyantlarında kurt önce sesini değiştirir, daha sonra da ayaklarını boyamak zorunda kalır) anlatı kurdun cezalandırılması kısmına kadar Form B'ye uyan bir şekilde devam eder. Masalın sonu ise Form A'nın sonuç kısmına benzemektedir. Buna dayanarak Romen masalının yapısını anlatının (Typen Türkischer Volksmärchen)deki tipik yapısına bakarak

Form A ve B: 1

2

3.

Form B 4

Form A 5

şeklinde belirlememiz mümkündür.

Bu arada ilginç çeken bir hususu belirtmeden geçmeyelim. Masalın Romenya anlatmasında kurdun cezalandırılması sırasında karşımıza çıkan "mumdan yapılmış sandalye" motifinin masala batı etkisiyle girdiğini düşünüyoruz.

Çünkü “mum yakma”, “dilek sırasında mum dikme ya da adama” aslında Avrupa-Hristiyan kültürüne has bir durum olup, ne eski Türk hayatında, ne de Anadolu ve İslâm kültüründe yeri yoktur.

Yeri gelmişken masalın Türk Halk Masalları Tip ve Motif Kataloğu’nda yer almayan bir varyantından da söz etmek istiyoruz. Batı anadolu’nun Muğla ve Aydın çevresinden derlediğimiz bu anlatımda anne keçinin üç değil, yedi oğlağı vardır. Kurt hem sesini değiştirerek, hem de ayaklarını boyayarak girdiği evde altı oğlağı yer, yedincisi saklandığı için kurtulur. Eve gelen anne keçi en küçük oğlağından durumu öğrenir ve kurtu aramaya çıkar. Bu arada kurt yediklerinden karnı şişmiş bir halde, sahilde yatmış uyumaktadır. Anne keçi elindeki bıçakla kurdun karnını yarar, altı yavrusunu sağ salım dışarı çıkarır. Yerine taş doldurur karnını diker. Kurt uyanıp su içmek için dereye eğildiğinde karnındaki karnın ağırlığıyla suya düşer boğulur.

Görüldüğü üzere masalın bu Anadolu varyantının yapısı :

Form A ve B : 1

2

3

Form B 4 (Altı yavruyu yer, yedincisi saklanır)

Form B 5

şeklinde bir özellik göstermektedir. Masalda üç değil yedi yavru görülmesini ise tamamen anlatının yaygın olduğu çevre ile ilgili bir durum olarak değerlendiriyoruz. Büyük bir ihtimalle masal anlatıcısı dağarcığında bulunan ve İslam inancında da yerini alan yedi formelini masala monte etmiş olmalıdır. “Yedi Dev” (TTV 216 no.da kayıtlı) ve “Yedi Kardeş” (TTV 161 no. da kayıtlı) masallarında da yerini alan bu ifade kaynağını eski Şamanist kültürden almış olma-

lıdır. Nitekim “Tanrı Ülgen” in yedi oğlu vardır; o, Ay ve Güneş’in ötesinde, yıldızların üstünde yaşar ve onun huzuruna gidilen yolda yedi budak (engel) bulunur (İnan, ss:32-33).

II

– İNSANIN APTALLIĞI –

İkinci sıraya aldığımız ve yukarıda sözünü ettiğimiz kitapta yer alan bir başka masal ise “İnsanın Aptallığı” adını taşımaktadır. Boratav’a göre “Realist Masallar” grubunda yer alan (Boratav I, ss:82-85) bu masalı incelemeye başlamadan önce aynen vermeyi uygun buluyoruz.

Bir varmış, bir yokmuş, bir adam varmış Bu adam karısı, çocuğu ve kayınvalidesi ile birlikte yaşamaktaymış.

Adamın işinde olduğu bir gün karısı çocuğunu yıkamış, giydirmiş ve kış olduğu için de ocağın yanına yatırıp uyutmuş. Uyutmuş uyutmasına da kadın birden bire ağlamaya başlamış. Annesi yanına gelip “niye ağladığın” sorunca da :

– Ah anneciğim, benim bebeğim ölecek! Demiş.

Annesi

– Nasıl, ne zaman? Dediğinde ise

– İşte görmüyor musun ocağın üstündeki büyük tuz kutusunu? Kedi ocağa tırmanırsa, kutu bebeğimin tam başına düşüp onu öldürecek diye cevap vermiş. Bunları duyan annesi kızına hak vermiş ve bu da başlamış ağlamaya...

Bir süre sonra eve gelip de karısıyla kaynanasının ağladığını göre adam onlardan “neler olup bittiğini anlatmalarını” istemiş. Olanları öğrendiğinde ise :

– Aman yeter! Hayatımda çok aptal gördüm, ama sizin gibisini değil. Ben gidiyorum. Yolda sizden daha aptalına rastlarsam, geri gelirim; değilse hiç dönmem! demiş ve yola çıkmış.

Gide gide bir adama rastlamış. Bu

adam elindeki boş çuvalın ağzını açıp güneşe bir müddet tuttuktan sonra koşar adım evine koşmaktaymış. Bu durumun birkaç defa tekrarladığını seyrettikten sonra ona selâm vermiş ve “bu işi neden yaptığını” sormuş.

Adam, elinde çuvalı göstererek :

– Günlerdir uğraşıyorum, şu güneşi alıp evime sokmaya ancak yapamıyorum. Çünkü evim çok karanlık diye cevap vermiş.

Bunu duyan bizim kahraman ondan bir balta istemiş ve evine gidip büyücek bir delik açmış. Delikten içeri giren güneş ışıkları da odayı aydınlatmış. Adam, bizimkine :

– Sağol kardeşim, büyük bir mucize gerçekleştirdin. Bize seni tanrı göndermiş, diye teşekkür etmiş. Bizimki orada daha fazla kalmamış ve “bu da bir aptal” diyerek yoluna devam etmiş.

Gide gide bir arabacıya rastlamış. Adam evinin içinde yaptığı arabasına atını koşmuş ancak bir türlü kapıdan dışarı çıkaramıyor; bunun için de duvarın birini yıkmaya uğraşıyormuş. Durumu gören bizimki hemen olaya el atmış ve arabayı parçalarını sökerek, dışarıya çıkardıktan sonra yeniden yerine takmış. Adam çok sevinmiş ve binlerce teşekkür etmiş. Bizimki orada da fazla kalmamış ve “bu da bir aptal” diyerek yoluna devam etmiş.

Gide gide bir başka adama rastlamış. Adam elindeki diren (tarımda kullanılan ve “çatal” da denilen bir alet)le cevizleri ambarına doldurmaya çalışıyormuş. Onu uzun süre uğraşıp da bir tek cevizi bile çuvala sokamadığını gören bizimki, yine duruma müdahale etmiş ve çuvalın ağzını açarak cevizleri elleriyle içine doldurmuş. Adam buna çok sevinip defalarca teşekkür etmiş. Bizimki orada da fazla kalmamış ve “bu da bir aptal” diyerek yoluna devam etmiş.

Gide gide bir başka adama rastlamış. O da ineğini deposunun çatısına “yemini yemesi için” çıkarmaya uğraşıyor ancak bir türlü başaramıyormuş. Hani ineğin boynundaki urganı biraz daha çekse öldürecekmiş. Bir müddet bu olayı seyreden bizimki, yine duruma el koymak zorunda kalmış. Adama :

– Sen çatıdaki yemi bir çuvala koyup aşağıya indir ve ineğinin önüne koy. Adam, denilenleri yaptıktan sonra “ineğini ölmekten kurtardığını” söyleyerek ona binlerce teşekkür etmiş.

Bunları gören bizimki “karımın dediği olabilir kedi ocağın başına tırmanarak tuz kutusunu çocuğumuzun başına düşürülebilirdi. Oysa güneşi eve taşımak, atlı arabayı parçalamadan dışarı çıkarmak, cevizleri direnle çuvala doldurmak ve ineği çatıda yemlemek olmayan şeylerdir.” diye düşünerek evine, ailesine dönmüş.

Görüldüğü üzere bu anlatı, olağanüstü özelliği hemen hiç bulunmayan, gerçek hayatta da benzerlerini görebileceğimiz insan ve olaylarla örtülüdür. Bu tür masallar, anlatıcının hünerine ve bilgisine göre birbirine eklenebilir nitelikte ve istenildiği oranda uzatılıp kısaltılabilen macera kesimlerinden meydana gelmiştir. Pertev Naili Boratav’ın “Realist Masallar”ın içine dahil ettiği Keloğlan ve Köse Masallarından başka :

1. Deli kişilerin maceraları
2. Hırsız, yankesici, haydut masalları
3. Düzenbaz erkek ve kadınların masalları,
4. Fakir erkek, kadın veya genç kızların zengin ve güçlü kimselerle karşılaşarak birincilerin zeka ve sağduyuları sayesinde üstün çıkmalarını anlatan masallar (Boratav I, ss:82-85)

şeklinde tasnif ettiği anlatıların

ilk grubuna yerleştirebileceğimiz “İnsanın aptallığı” TTV’da, 331 no.da “Aptal Köylüler” adıyla kayıtlı tipe aynen benzemekte ve katalogda :

1. Adamın biri karısının aptallığından uslanıp köyü terkeder

2. O bir köye gelir. Ancak buranın salakları daha da aptal kimselerdir.

3. Bunu gören adam, evine döner. şeklinde bir şema ile verilen masala tıpatıp uymaktadır.

“İnsanın Aptallığı” adlı Romen masalıyla benzer konuları işleyen bu masallar Anadolu sahasında “Aptal ve Haydutlar” (TTV, No: 324), “Aptal Uşak” (TTV, No: 325), “Aptal Hırsız” (TTV, No: 326), “Hiç” (TTV, No: 328), “Ayna” (TTV, No: 329), “Aptal ve Sağır” (TTV, No: 330), “Tembel Kadın” (TTV, No: 332), “Aptal Kadın” (TTV, No: 333), “Herkes Dinlenilmemelidir” (TTV, No: 336) ve “Edi ile Büdü” (TTV, No: 327) adlarıyla bilinmektedir.

Bu tür masalların çocuk edebiyatındaki yeri ve fonksiyonu onların eğlenmesini, hoşça vakit geçirmesini sağlamak ve bu tür insan tipleriyle karşı karşıya getirerek onların ileriki hayatlarına hazırlamaktır. Bu sebeple olacak büyüklerin de severek dinlediği deli ve aptal masalları tıpkı fıkra gibi bir düşünceyi güçlendirmek, örnek getirmek, karşısındakini o düşünceye inandırmak ya da fıkriindeki direnişinin yanılığını göstermek için anlatılır (Boratav I, ss:85-86). Özellikle masal kahramanlarının anlatının sonunda yanlışını anlayıp geri dönmesi “İnsanın Aptallığı”nın Anadolu varyantlarının daha çok yetişkinler arasında yaygın olmasını sağlamıştır. Bir yerde dinleyiciyi ya da dinleyici grubunu bir konuda uyarmayı hedef edinen bu tür masalların o çevre içinde fıkra gibi görev yaptığı gözlenirken bir türü belirlemek de “şekil” ve “konu” (Dizdaroğlu,

ss:45-50) nun yanında “fonksiyon” (işlev)un da etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu iki masalı da inceledikten sonra diyebiliriz ki geçişte ortak bir hayat yaşamış, ortak bir tarihe sahip olan toplumlar bugün çeşitli sebeplerle farklı coğrafyalarda bulunsalar bile yeni hayatlarında eskiye dair pek çok hususu görebileceklerdir. Özellikle yaşanan hayat tarzının anlatı ihtiyacını karşılayan, bir başka ifadeyle o hayat tarzının doğurduğu sözlü ürünlerde bu durum, daha da belirgin bir hale gelecektir.

KAYNAKÇA:

GÜRÜN, Kâmuran. Türkler ve Türk Devletleri Tarihi. 1984 İstanbul: Bilgi Yayınları Özel Dizisi 20[1981]

Oktay, Emin Tarih. 1982. İstanbul: Atlas Yayınevi, Şubat Matbaası.

BORATAV, P. Naili (I) 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı. 1988. İstanbul: Gerçek Yayınevi. 100. Soruda Dizisi. 13 [1969, 1973, 1978, 1982]

BORATAV, P. Naili (II) Zaman Zaman İçinde Tekerlemeler, Masallar ve Masal ile Tekerlemeleri Üzerine bir İnceleme. 1992 : İstanbul: Adam Yayınları [1958]

AND, Metin Geleneksel Türk Tiyatrosu (Kukla –Karagöz –Orta Oyunu) 1969: Ankara: Bilgi Yayınları, Özel Dizisi:6

DIZDAROĞLU, Hikmet Halk Şiirinde Şekil ve Türler. 1969. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Çeşitli Konular Dizisi: 7 Ankara Üniversitesi Basımevi.

GÜZEL, Abdurrahman Kaygusuz Abdal (Alâaddin Gaybi). 1981. Ankara: Kültür Bakanlığı, Doğumunun 100. Yılında Atatürk Yayınları: 29

TATÇI, Mustafa Yunus Emre Divanı II. 1990. Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları: 1281. Klasik Türk Eserleri Dizisi: 14

KABAKLI, Ahmet Yunus Emre. 1978. İstanbul: Tokar Genel Dizisi: 39. 100 Büyük Edip 100 Büyük Şair No:2

EBERHARD, Wolfram – Perteve N. BORATAV. Typen Türkischer Volksmärchen. 1953: Viesbaden

İNAN, Abdülkadir. Tarihte ve Bugün Şamanizm. “(Materyaller ve Araştırmalar) 1954. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınlarından VII. Seri, No:24 Türk Tarih Kurumu Basımevi. ss:32-33